Írta: Fidel István
2014. január 07. kedd, 10:33 - Módosítás: 2014. január 07. kedd, 10:55

Egy kicsiny falu a Börzsöny közepén: SZÜLŐFALUM, PERŐCSÉNY- apró emlékeim a háborútól a hatvanas évekig.

8. A katonaságról

Ideje, hogy számba vegyük a katonai alkalmasság vagy alkalmatlanság örökös témáját, mert ha valamiben, akkor ebben változott legnagyobbat a falubeliek megítélése, ami először a háborús esztelenség halkulásával, utána a kommunizmus egyre erősödő dühöngésével, végül ennek elcsendesedésével arányosan alakult át.

Háborús gyerek lévén, már kiskoromtól fogva odafigyeltem a körülöttem elhallatszó katonasorsokról szóló hírekre és változásokra, hiszen nagyon közelről érintett bennünket, mivel 26 éves édesanyámmal és a két kiskorú testvéremmel mi már hiába vártuk haza a Don-kanyarból 27 éves, szép, fiatal édesapánkat.

És mert sokan voltunk, akikre ilyen sorsot szabott az ég, kénytelen-kelletlen minden beszédre odafigyeltünk, ami a katonaságról, a hazáról, meg az itthon maradt szerencsésekről szólt. Ezért nem is szabad csodálkozni azon, hogy olyan kettős álláspont ülte meg a kis falu életét, melyben a vélemények ugyan merőben eltértek egymástól, de mégis igazat kellett adni mindkettőnek.

A világháború borzasztó nagy veszteségekkel járt még ebben az aprócska faluban is, és talán, mert a túlélők ezzel is le akarták róni a tiszteletüket, a háború után még hosszú-hosszú évekig és minden lehető alkalommal és helyen énekelték a - igaz, még a háború előtt született- csupa büszke honvédekről és hősökről szóló szomorú, vagy máskor a férfias helytállásokról és dicsőséges győzelmekről szóló szép katonadalokat. Ez a hangulat mindig magával vitte a magamfajta, és az ilyesmire különösen fogékony serdülő legénykéket is, és valamelyik félreeső sarokban morzsolgattuk a szebbnél szebb dalokat és hallgattuk a szünetekbéli

beszélgetéseket. Így fogalmunk lehetett arról is, hogy mikor miként vélekedtek a katonai szolgálatról.

Ez röviden úgy összegezhető, hogy a háború előtt büszke volt, akit besoroztak, és lekicsinyelték azt, aki *„nem vált be”*. Ez a szemlélet -bármilyen fájdalmas is volt a bevonulás- nagyjából még a háborús besorozásoknál is érvényesült, bár itt már figyelembe vették az ismeretlen befejeződés miatti kockázatokat is, és már nemcsak, hogy irigyelték az itthon maradó szerencséseket, de még komoly áldozatokat is képesek voltak hozni, csakhogy valahogy megúszhassák a katonai szolgálatot.

Aztán jött a Rákosi korszak, amikor csasztuskák, operák, operettek és színházi darabok zengtek a katonaélet szépségeiről; katonai csoportok énekelve járták teherautókon az országot; államilag finanszírozott bálokat rendeztek a bevonulóknak, és nem utolsó sorban olyan étkezést és ruházatot biztosítottak nekik, hogy legtöbbjüknek idehaza soha a büdös életben nem jutott volna ilyen. Ezért bizony sokan választották az önkéntes bevonulást, főleg az alacsonyabb sorsú fiatalok, akik ráadásul a hírhedt ÁVO-hoz kérték a besorozásukat, hogy valamiféle ranghoz, hatalomhoz juthassanak.

Szerencsére ez a szemlélet az 1956-os forradalom után egy kicsit visszaszeppent, mert igaz, hogy az ávósok közül is ártatlanul halt meg sok fiatal, de az is igaz, hogy ez nem mindannyijukról mondható el! Így aztán úgy a 60-as évek körül már senki sem volt büszke, ha bezupálták, arra viszont annál inkább, ha ilyen vagy olyan oknál fogva „*megúszta*”. Ekkor már abból kerekedtek szállóigék, hogy kinek sikerült ügyesebben, vagy kit vágtak meg jobban az arra „ *illetékes ek* ”.

Hááááát…, sajnos valahogy nekem ez sem sikerült, mert kisgyermekes fiatal házas voltam ugyan, az albérletet is alig tudtuk fizetni, mégis elvittek… Jó néhány cimborám meg, akiknek se

kutyája, se macskája nem volt, csak élt a jólétben a mindent megoldó apucival, valahogy mindig ki tudott csúszni a katonasapka alól…

Ja! Úgy 17 év elteltével, amikor már jó nevű építész műszaki ellenőrként sportállásban dolgoztam a szobi ÁFÉSZ-nél, és egy rendezvényen iszogatva az áldott emlékű elnökkel, Rassman Pista bácsival, megkérdeztük a besorozásomat szorgalmazó, Gere nevű akkori tanácselnököt (most a bokámat vakarászó ügyintézőt!), annyi volt a válasz: *„tudod te azt Pistikém, hogy mindenkit nem lehetett fölmenteni…”*